

Vratislav Brabenec SVĚDKOVÉ

velikonoční hra

Horní Počernice 1978

365

VITELLIUS, římský legát
SCRIBA, jeho tajemník
SPECULATOR, slidič
ŠTĚPÁN, otrok
ŠIMON Z KYRÉNY, rolník
ŠIMON PETR ZVANÝ SKÁLA, apoštol
MAREK, apoštol
MARIE Z MAGDALY, Židovka

Scéna: Úřad římského legáta. Vitellius sedí za stolem se svým tajemníkem Scribou, otrok Štěpán střeží vchod a speculator se volně pohybuje.

VITELLIUS (*povstane*): Jsem římský legát zde v Antiochii, zástupce největšího a nejslavnějšího impéria světa. Spravedlnost, čest a právo římského občana ctím, o blaho, slávu a rozkvět podřízených zemí se starám. Těžké poslání mám mezi tou cháskou hebrejskou a řeckou. Nechápu snad, co je pro ně dobré? Proč nechtějí žít pod naší ochranou a podřídit se nejspravedlivějšímu řádu? Často jim vůbec nerozumím.

SCRIBA: Jsem scriba – tajemník. Já zařizuji všechno a mám tolik úředníků a speculatorů, tedy slidičů, že mi v této zemi neunikne ani zprávička. Co nepřinese slidič za plat, přinese donašeč zdarma. Co nepřinese ani donašeč, dozvím se ze sporů a z pomluv. Zkrátka: dozvím se všechno. Ne tolik čest a sláva impéria mně leží na srdci jako našemu Vitelliovi. Dbám o bezpečnost v zemi.

SPECULATOR: Divil by se scriba i pan Vitellius, kdo z nás je důležitější. Z papírů, které scriba sepíše, se nedozvíš pravdu a já ti konečně, milý scribo, taky neřeknu všechno. Já jsem nejmocnější, a i tobě, scribo, mohu podrazit nohy. Já vím, nic nedělám, sedím u vína, poslouchám, procházím se po trhu, někde vyslechnu hádku, jinde chválu, nebo legendu z cizí země. Úřadu speculatora si nechcete vážit? Dobře si to rozmyslete!

OTROK ŠTĚPÁN: Štěpán. Otrok, úřední sluha, někdy překladatel. Nic nevím, nic jsem neslyšel a neviděl, nic si nepamatuji. Věrně sloužím úřadu a scribu i legáta na slovo poslouchám.

VITELLIUS: Nuže, začneme.

SCRIBA: Jen ať se představí také ostatní.

SPECULATOR (*přechází po scéně*): Tak promluv, ptáčku, kterežpak ty jsi?

ŠIMON Z KYRÉNY: Šimon z Kyrény, rolník, sám bych nepřišel, ale tento... speculator mě vylákal až sem, co mohu dělat...

SPECULATOR: Stačí, mlč! Na nic se tě zatím neptám. A co tenhle pomatenec? (*K Petrovi*)

PETR SKÁLA: Jsem Šimon Petr, jeden z učedníků. Já vím... zbyly mi jen oči pro pláč a duše smutná. Mistr říkal, že jej zradím, teď nesu kříž jeho a poselství a mlčet nemohu...

SPECULATOR: Dost, Žide, nech si své proslavy pro chudáky. A copak tenhle mladík, co ten nese? (*K Markovi*) Snad nemá na bedrech neviditelný krucifix. Tak zazpívej!

APOŠTOL MAREK: ...i tady jsme se sešli ve jménu Jeho... Kdekoliv vydám svědectví o Něm...

SPECULATOR: Taky prorok, zatracenej. A nakonec Židovka tato. (*K Marii z Magdaly*) Jakási Marie z Magdaly. Nic neříkej! Potom budeš mluvit!

SCRIBA: A teď ven, všichni ven! (*Naklání se k Vitelliovi*) Jednoho po druhém bych teď nechal mluvit. Prý jsou to nejlepší svědkové, jaké jsme mohli sehnat! Tady máš spisy, Vitellie, ptej se sám. Radil bych nejdříve

zavolat toho rolníka. Šimon z Kyrény, tuším, se jmenuje. Sami ať ti teď poví, co se stalo v Judee, ve městě Jeruzalémě o svátcích židovských, zvaných pesach.

VITELLIUS: Štěpáne, zavolej Šimona z Kyrény, toho rolníka. (*Štěpán přivede Šimona z Kyrény před Vitellia*) Víš dobře, Šimone, jaká je tvá povinnost. Říci mně pravdu o všem, co jsi viděl a co se stalo o Velikonocích v Judee. Viděl jsi přece, když vedli toho Ježíše Krista, krále židovského, a prý jsi pomáhal nést kříž?

ŠIMON Z KYRÉNY: Vím jen tolik, pane, co sám říkáš. Šel jsem v pátek z pole. Moje cesta vždycky vede těmi místy, kde mě chytili, abych nesl kříž. Lidé byli jako pomnutí, křičeli a plivali na Ježíše a těch dvou lotrů si málokdo všímal. Ježíš pod křížem klesl. Stál jsem u toho, a tak naložili kříž na má bedra a nesl jsem jej za Ježíšem. Za námi šlo mnoho mužů a žen a ti Ježíše oplakávali. Sotva jsme ušli pár kroků, Ježíš se k nim otočil a říkal: „Neplačte nade mnou, ale nad sebou a svými dětmi,“ a ještě něco dál volal, ale dav všechno překřičel. Snad to slyšelo těch pár jeho přátel, kteří šli za ním až na místo popravy. Určitě to byl Syn Boží! Ten večer stala se hrozná tma a opona chrámová se roztrhla a třetího dne vstal...

VITELIUS: Stačí! Chci slyšet jen to, co jsi sám viděl.

SPECULATOR: Každý teď prorokuje. Proklatě! Co se s nimi děje? Snad jsou to čáry, magie? Nevím. Sám jsem poslouchal jako u vytržení. Ven! Běž ven, Šimone!

SCRIBA (*k speculatorovi*): Jsi příliš horlivý, chlapče, neměl ses tolik zabývat tím králem židovským. (*K Vitelliovi*) Nech zavolat toho učedníka, ne Petra, toho Marka, který nahý utekl, když Ježíše zajali. Nevím o tom Ježíšovi zhola nic. A Marek prý za ním chodil a učil se od něho. Ať nám poví něco z moudrostí toho „mistra“.

VITELLIUS: Štěpáne, přiveď toho učedníka, však víš kterého. (*K Markovi*) Znáš dobře toho Ježíše? Prý ses od něho učil?

APOŠTOL MAREK: Věřím v Ježíše Krista, Syna Božího. Kdekoliv se sejdou dva ve Jménu Jeho, je On s nimi.

VITELLIUS: Ptám se. Znáš ho a učil ses od něho?

APOŠTOL MAREK: Vyznávám učení Kristovo. Neobdivuji se tvému bohatství a tvé slávě, Vitellie, nebojím se tvých slidičů... neboť Království Boží není z tohoto světa. Slovo tělem učiněno jest, slovo láska, slovo od Boha. Peníze i sláva tvého úřadu pominou, ale učení Jeho je věčné.

VITELLIUS: Příliš si troufáš, učedníku. Úřadu si nevážíš, bohatstvím a slávou pohrdáš! Divné učení. Rebelie chudých!

SCRIBA (*naklání se k Vitelliovi*): Jednou jim někdo nabídne moc a slávu a dá jim zlato a krásná roucha a bude po všem. Takových filozofů už bylo, takových spasitelů, mistrů a proroků chodilo světem. Jediné mají společné: všichni skončili špatně. Tím se netrap, Vitellie, Heléni tomu neuvěří a Říman má jiné starosti. Za pár let zbude jen pohádka o chudém králi, bez vojska a bez paláce, o králi na oslátku.

SPECULATOR: Milý scribo, asi se mylíš. Učení se šíří rychle a nejen Židé tomu věří, i Řekové a z jiných národů už uvěřili. Jen se poptej zde v Antiochii a uvidíš sám. Schází se, vodou se křtí ve jménu Krista a poutníci z Judey a z Galiley o ničem jiném už nemluví. Lid je lačný po těch slovech. Dokonce se radují z učení Kristova. Poslouchejte pozorně. Teď přivedu Petra zvaného Skála. Dovolíš, Vitellie?

VITELLIUS (*čte ze spisů*): Píšeš tu o něm, že mistra zapřel, a teď si může nohy uběhat, aby všude jeho učení hlásal. Nuže, přiveď ho sám, milý speculatore. (*Speculator přivede Petra se spoutanýma rukama*) Rozvaž mu pouta, ať vidí, že to s ním myslím dobře. Tak, Petře zvaný Skála, můžeš mi říci, čím pobuřuješ lid, který já spravuji? Touláš se, kážeš, lidi křtíš a svoláváš ve jménu Krista. Ukřižovaného krále vyznáváš a ctíš?

PETR SKÁLA: Nesu poselství lásky a kříže, neboť království Boží se přiblížilo. Rozdávám z darů Ducha. Ve jménu Boha Otce, Syna Ježíše Krista a Ducha svatého. Uvěř a tvá studna nikdy nevyschne, tvůj duch vydá bohatství i pokoj. Nedoufej jen v sebe, ve svou sílu a rozum, ale uvěř, že Kristus byl ukřižován, aby vykoupil tvůj hřích a učinil zemi novou a nebe nové.

VITELLIUS: Nerozumím ani slovu. Často jsem mluvil s mudrci, ale tvoje řeč zdá se mně chudá. Umíš snad nějaké kejkle, kterými bys mě přesvědčil o síle tvého učení, o moci tvého ducha?

PETR SKÁLA: Nedělám kouzla a čáry, ale zázraky. Slepí vidí a hluchí slyší a zvěst o Ježíšovi je balzám na všechny rány. Lásky uzdravuje, pouta se trhají a zdi tvých pevností jsou jen hromada prachu. Probud se, Vitellie, a viz. Pohleď na posledního v zemi jako na svého bratra, a uvidíš zahradu Eden. Podej vody žíznícímu pro lásku Kristovu, a duch pravdy vstoupí i na tebe.

VITELLIUS: Nerozumím vám, ale jděte, jděte si dál. Jdi, Petře!

SCRIBA: Myslím, že děláš chybu, Vitellie. Jejich učení je mor impéria, probouzí neposlušnost a vzpouru, neúctu k úřadu, vojsku, majetku... Nechal bych vychladnout horký hlavy prorokům a apoštolům lásky. Nepouštěl bych je. Dojdou až do Říma. Zastav je, dokud je čas! Pro lásku nějakého Krista! Přece se nestanu tulákem, neopustím úřad, statky, rodinu. Vždyť nemohou vládnout tito „bratři“, spravovat zemi, bojovat! Nenechávej je odejít! Zvěst o Ježíšovi oslabí naši moc. Nepotřebujeme země spojovat láskou, chceme jim pevně vládnout. Nechci, aby Řek z Antiochie cítil se bratrem Žida kdesi ze Samaří. Nechci učení, které sbližuje chudáky, dává sílu poutníkům, a přináší dokonce radost a útěchu těm, které jsme srazili na kolena.

VITELLIUS: Mám jiné starosti, scribo. Mír v zemi, úroda a stavba každého oppida mně připadá důležitější než řeči apoštolů a zvěsti. Snad se nebojíš hrstky bláznů, snad nevěříš, že duch pravdy sestoupil na ně a našim bohům že vládne ukřižovaný král židovský.

SCRIBA: Nebojím se, ale ty je podceňuješ. Jestli dovolíš, Vitellie, rád bych se těch proroků na leccos zeptal.

VITELLIUS: Ptej se, scribo. Budu rád, když celou věc vyřídíš sám. Mám opravdu málo času.

SCRIBA: Díky za důvěru, Vitellie. Udělám, co je mou povinností. Speculatore, přiveď znovu Šimona Petra Skálu. (*Speculator se nevrací*) No tak! Kde je ten slidič! Štěpáne, běž tam pro ně!

ŠTĚPÁN: Utekl! Šimon Petr utekl! Slidiči jsou mu však v patách.

SPECULATOR: Já myslel...

SCRIBA: Nemám tě k tomu, abys myslel!

SPECULATOR: Petra ti přivedu v řetězech, to ti slibuji.

SCRIBA: Jdi, chlapče, a nezdržuj se! (*K Vitelliovi po odchodu speculatore*) Poctivý mládenec. Čestný a pracovitý. Říká všechno tak upřímně, tak opravdově... jen kdybych měl víc takových slidičů! V zemi bych udělal pořádek. Tuláky bych zaměstnal na veřejných pracích, proroky bych pochytil a všechny pěkně sepsal. Prostého člověka pohoršuje, když se někdo toulá, rozkládá po ulicích nějaké moudrosti, káže, křtí a kdovíco ještě. Lidi to odvádí od práce, nemohou se soustředit. Nepotřebuji potulné mudrce, zábavy je dost, i poučení. Minulý týden chodili po Antiochii římsí vojáci. To je podívaná na krásné mladíky, a co teprve seřazená setnina! Radost pohledět. Před měsícem jsme ukřižovali pět otroků a Židé si konečně mohou své rouhače ukamenovat. Stále se něco děje, ale musím o tom vědět. Jak? Proč? A vůbec všechno. A teď zpátky do díla! Štěpáne, zavolej tedy Marka. (*K Markovi*) A kampak teď půjdeme, mladíku? Máš přece plány, jsi mladý, vzdělaný, krásný, život máš před sebou. Ke mně můžeš mít důvěru, i já jsem byl mladý a taky nešlo všechno hladce. Co ti mám povídat. Tak mně tedy řekni: kam máš namířeno?

MAREK: Půjdu všude tam, kde čekají na zvěst o Ježíšovi, který na kříži za nás zemřel, třetího dne vstal z mrtvých...

SCRIBA: Dobře, dobře to znáš. Jsi moudrý. A kolik je vás? Kolik proroků teď chodí v zemi? Rád bych je vyslechl, rád bych s nimi mluvil. Mám slabost pro lidi vzdělané a zapálené pro věc. Jistě by tví bratři zaplnili chrámové nádvoří? Nebo ne?

MAREK: Nejsem kupec, abych své bratry počítal jako zboží, ani nevedu stádo na trh. K čemu by ti byl počet? Víru nezávázíš a nespočítáš. Ti nejhorlivější jsou jak prázdné nádoby, duní a všude se vystavují, jiní jsou na cestách, ale kdo z nás je pravý apoštol, kdo nesejde z cesty, kdo vydrží?

SCRIBA: Dobře mluvíš, Marku. Rád si s tebou kdykoliv popovídám. Zastav se někdy, až budeš v Antiochii. Zajímá mě učení Kristovo. Snad zachráníš i mou duši. (*Vstane, obejmě Marka a odvede ho*) Hodně štěstí na cestách! (*K Vitelliovi*) Nechám je pochytil všechny! Nemohu je už ani vidět!

VITELLIUS: Nezapomínej na zákony a spravedlnost, scribo.

SCRIBA: Na to jsem přece přísahal! Cožpak mohu já, scriba, znevažovat zákony? Nikdy!

VITELLIUS: Tak pokračuj, milý scribo. Jsem z toho již unavený a jsem rád, že jsem věc předal tobě. Jsi důkladný a trpělivý úředník.

SCRIBA: Štěpáne, zavolej Šimona z Kyrény! (*K Šimonovi z Kyrény*) Jsi poctivý rolník, jak jsem slyšel, Šimone. Mám úctu před tvým stářím a moudrostí. Proč odešel Petr Skála před chvílí, nevíš? Potřeboval bych s ním mluvit. Jistě se ještě setkáte, a tak víš, na kterou stranu se vydal.

ŠIMON Z KYRÉNY: Odešel. Určitě odešel. Netrap se, scribo, jistě se vrátí. Vždyť tady zapomněl pouta.

SCRIBA: Drzost! Kde bereš odvalu mluvit takto se mnou?

ŠIMON Z KYRÉNY: Nad námi oběma visí kříž. Kdo z nás je odsouzenec a kdo soudce? Kdo z nás se bojí, kdo doufá, kdo má naději? Neporadím ti, scribo, a slidičů máš dost. Jistě ti přivedou Petra i ostatní. Špatně se skrýváme a cesta křížová vede ulicemi. Buď zdrav! (*Odchází*)

SCRIBA: Neuvěřitelná zpučnost!

VITELLIUS: Běž, Šimone, jsi volný.

SCRIBA: Proč ho pouštíš?

VITELLIUS: To ti vysvětlím. Chci zůstat spravedlivý před lidmi. A velký.

SCRIBA: Ještě tam čeká ta ženská, Marie z Magdaly. Co s ní? Co ta bude věštit a radit? Řím je spravedlivý, velkorysý, laskavý, ale trpělivost dojde. Můj úřad zastupuje zákony a římskou čest, a když se cítím ohrožen já, jsou ohroženy i výsady říše. Vždyť to říká každý speculator. Všichni se tak vyjadřují. Vitellie, musíme být ostražitější. Myslím to dobře.

VITELLIUS: Říkáš pravdu. Čest naše a právo občana nesmí být ohroženo. Tak smýšlím i jedním.

SCRIBA: Dovedeš ocenit dobrou práci. Jsi přísný, Vitellie, ale i ušlechtilý a statečný. Opravdový bojovník za pravdu, čest a slávu našeho impéria.

VITELLIUS: Přeháníš, scribo. Tvá slova však hřejí upřímností a cítím z nich nezištnou lásku a obětavost...

SCRIBA: Štěpáne, ať vejde Marie z Magdaly. (*K Marii z Magdaly*) Nemám čas bavit se s každou Židovkou. Považ, že spravuji celou zemi, a tak se starám i o tvoje blaho. Doufám, že si vážíš úřadů, ctíš zákony a poctivě se živíš? A teď nám pověz, co je pravdy na tom, že byl „židovský král“ před Velikonocemi ukřižován, vstal z mrtvých a je to Syn Boží a Spasitel. Ty tomu také věříš?

MARIE Z MAGDALY: Vyznávám Ukřižovaného. Jdu za křížem a pláču, potkávám Krista po zmrtvýchvstání a raduji se. Řeč jsem ztratila; tu vaši, řeč nenávislnou a zlostnou, řeč ničemnou, řeč lživou, řeč povýšených... Neslyším vás, neslyším vaše otázky. Hledáte pramen v poušti a voda vám sahá po kolena. Malomocné je snadnější léčit než se domluvit s vámi, vy vznešení, čisti, řádní... Hleďte si svých zásad a ctností, jezte, užívejte... Hlídejte hroby svatých, neboť vás předešli, stavte kříže, paláce, budujte

impéria... Je pozdě, je pozdě pro vás. Světlo je slabé, den není, květena
polní nekvete. Spěchejte, ať se naplní vaše nekonečná přání a touhy,
ano, je to váš spěch, vaše noc, vaše nenasytlost.

SCRIBA: To přesahuje všechno!

MARIE Z MAGDALY: **Ty jsi řekl.**